

Posten i Olofströms kommun

En historisk återblick av Erik Lindgren

Innehåll

	sid
Förord	3
Jämshög	4
Kyrkhult	18
Vilshult	20
Hemsjö	22
Järnvägen	
Holje-Sandbäck	23
Nyteboda	26
Kåraboda	27
Olofström	31

F ö r o r d

Denna berättelse handlar inte om sockenbarn, men en och annan av de personer som berörs, har levat under svåra villkor, och vem vet, kanske någon av dem till och med var varit sockenbarn under sin uppväxt. Sådana förhållanden avslöjas inte i postens dokument, vilka ligger till grund för berättelsen. Den kan möjligen föranleda läsaren att ägna en tanke åt den myckna möda som ligger bakom den moderna posten.

Olofströms kommun har ett posthistoriskt förflutet som är ganska ovanligt för begränsade landsbygdsområden. Där fanns, visserligen under en kort period, liksom i lilla Tunaläns härad i Kalmar län, ett förvaltningspostkontor med underlydande poststationer. Olofströmsområdet ger också prov på snart sagt alla slags andra postanordningar som man experimenterat med under postens utvecklingshistoria. De olika poststationerna presenteras i detta häfte i stort sett i den kronologiska ordning de har inrättats.

Det har funnits tio poststationer inom Olofströms nuvarande kommungränser. Kvar finns - med ny terminologi - fyra postkontor, nämligen i Olofström, Jämshög, Kyrkhult och Vilshult. Hur postanordningarna blivit fortlöpande omstrukturerade har jag försökt att skildra i skriften.

Läsningen underlättas genom att jag valt att modernisera stavningen i citerade dokument och i något enstaka fall även försökt göra språket mera lättförståeligt genom bl a ändrad interpunktering. Texten till häftet har skrivits med Amstrad ordbehandlare. Det tillverkades i 35 exemplar genom kopiering på Mita DC-1001. På grund av stor efterfrågan tillverkas denna andra upplaga i 50 ex.

Växjö den 5 oktober 1990

Erik Lindgren

Personaluppgift

från

poststationen i *Jämsbögs socken*

som f. n. lyder under *Carlskants post Carlsk.*

År 1869.

Undertecknad poststationsföreståndare är född *den 8. November 1816.*

antogs till e. o. tjänsteman vid Postverket *_____*

och förordnades till nu innehavande befattning *den 9. Mars 1863.*

är härförutan *Vandstuckan*

och har förut, enligt förordnande den *_____*, varit poststationsföreståndare

i *_____* under *_____* år.

Jämsbög den 28 januari 1869.

Edvard August Theodor Spolander

Jämsbög

Ett regeringsbeslut i maj 1860 gav poststyrelsen rätt att inrätta poststationer på landsbygden. Avsikten var att dessa skulle "såsom speditjonskontor för mera avlägsna orter, underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition".

När beslutet togs, fanns det bara 127 postkontor och 48 postexpeditioner i hela vårt land. Vi kan bortse från de båda termerna. De båda postanstaltsformerna skildes bara från varandra genom en uppdelning i åtta olika klasser. De fyra lägsta representerades av postexpeditioner med postexpeditörer som föreståndare, medan de fyra andra svarade mot postkontor med postmästare som chefer. De sistnämnda tillsattes av kungen, medan poststyrelsen hade rätt att tillsätta postexpeditörer, när regeringen väl medgett att nya postexpeditioner fick inrättas.

Genom 1860 års regeringsbeslut tillkom ett tredje slags postanstalter med mycket begränsad befogenhet. De kunde dock ge service som var vida överlägsen vad de s k postuppsyningsmansplatserna kunde prestera. De sistnämnda kan sägas ha varit en av flera parenteser i postens historia. De fanns, företrädesvis i Norrland under perioden 1831-1864, aldrig mera än 21 i hela landet på samma gång. De flesta av dem organiserades som poststationer under en tidrymd av några år efter att 1860 års regeringsbeslut om sådana hade kommit. Ibland benämndes postuppsyningsmansplatserna "poststationer" och mot den bakgrunden använde man i 1860 års kungörelse termen "ett nytt slag av poststationer". I södra Sverige hade funnits mycket få sådana, en på Öland, nämligen Böda från 1848 års ingång.

Det gick i början förvånansvärt långsamt med tillkomsten av nya poststationer. Poststyrelsen tycks inte ha gjort sig någon brådska med att fråga landshövdingarna om behovet och inga kom till under 1860 trots att regeringen fattade beslutet redan i mars. Ett 50-tal inrättades år 1861 och fram till 1867 fanns det bara 137 i hela landet. En av dem var den som öppnades i Jämshög.

Poststyrelsen skrev den 22 oktober 1860 till länsstyrelsen i Blekinge för att informera "om den närmare beskaffenhet av den verksamhet, vilka dessa postanstalter avses komma att utöva, för den händelse Konungens Befallningshavande skulle finna skäligt att hos Kungl. Generalpoststyrelsen framställa förslag om inrättande av poststationer inom Blekinge län".

Landskansliet fann inte anledning att då föreslå mer än två orter i Blekinge, nämligen Jämshög och Tving. Tre andra som ifrågasatts, Lyckeby, Hoby och Torhamn, avvisades med skilda motiveringar. Lyckeby kom ändå att få en poststation redan 1862, medan Tving fick vänta till oktober 1863. Ett halvt år tidigare inrättades poststationen i Jämshög. Ur Länsstyrelsens motivering i svarsbrevet den 13 november 1861 hämtas följande citat:

"Jämshögs by av Jämshögs socken och Listers härad, belägen 2½ mil från Sölvesborg och 3 mil från Karlshamn. Inom Jämshögs socken, till vilkens alla delar tillika med Östads by inom Näsums socken av Kristianstads län stationens verksamhet antagligen kommer att utsträckas, finnes nära 10 000 innevånare, däribland omkring 500 åboer samt åtskilliga kvarn- och sågverksägare, fabrikanter, hantverkare och ståndspersoner, jämte prästerskap och kronolänsman samt över 100 båtsmän, vilka under fyra månader varje år äro uppfordrade till tjänstgöring å station eller fartyg samt därunder hava livlig brevväxling med hemorten, varförutan 13 större brännerier äro i gång inom socknen under innevarande höst."

Efter komplettering med vissa uppgifter beslöt poststyrelsen att låta inrätta en poststation i Jämshög med vice häradshövdingen Adolf Fredrik Theodor Godenius, född 1816, som föreståndare med 200 riksdaler i årslön. En ny postlinje inrättades till Jämshög från Pukaviks lastageplats vid diligenslinjen mellan Karlshamn och Karlskrona. Pehr

KONGL. GENERAL-POST-STYRELSENS

CIRKULÄR.

1863.

N° 4.

Ny poststation öppnas den 1 april inom *Jemshögs* socken af Listers härad och Blekinge län. Stationen lyder under och utveklar postförsändelser direkt med postkontoret i Karlshamn. Genom en

nyinrättad post emellan Jemshögs poststation och lastageplatsen Pukavik samt genom begagnande för den öfriga delen af vägen af den mellan Karlskrona och Kristianstad gående postdiligens kommer, från och med den 2 i nämnda månad, postförbindelse att tvänne gånger i veckan underhållas emellan Karlshamn och Jemshög, på det sätt att

posten afgår från *Karlshamn* S. och Th. kl. 9,30 e. m.,

» *Jemshög* M. och F. » 10,15 »

och beräknas framkomma till *Jemshög* M. och F. kl. 1,15 f. m.,

» *Karlshamn* T. och L. » 5,30 »

På detta sätt fick postförvaltarna kännedom om den nya poststationen och på vad sätt posten skulle skickas dit.

Pehrsson i Jämshög fick teckna ett kontrakt om postföringen med två turer i veckan fram och åter på den nya linjen. Han var en av de många som kom att utföra arbetsuppgifter åt posten för en mycket ringa betalning. Omorganisationen trädde i kraft den 1 april 1863.

Denna något udda postföringslinje kompletterades så småningom, varigenom förbindelserna med omvärlden kunde bli tätare. Vid Kronobergs läns landstingssammanträde i Växjö den 25 september 1863 behandlades ett betänkande som gjorts på grund av ett förslag av organisten P. Petersson i Urshult om en ny postgång från Växjö till Jämshögs poststation.

Bakgrunden var att större delen av Kinnevalds härad ansågs vanlottad på postförbindelser. Det fanns fyra turer varje vecka mellan Växjö och Karlshamn, men de gick genom Konga härad. Kinnevaldsborna skulle kunna få del av

postföringen om -som det stod i förslaget- "åtminstone en av snällposterna färdas vägen om Tävelsås, Jät, Möllekulla och Ryds gästgivaregårdar, samt vidare till Karlshamn eller Jämshög, allt efter som vid regleringen kan finnas lämpligt".

Förslaget som via länsstyrelsen fördes vidare till poststyrelsen tycks ha runnit ut i sanden. Tre år senare beslöt flera kommunalstämmor att församlingarna gemensamt skulle begära förbättring av postgången enligt Peterssens förslag. De kom till skott den 10 augusti 1866 och poststyrelsen remitterade ärendet till postinspektörerna i Karlskrona och Växjö. Postinspektör Fredrik Bennet i Karlskrona tillstyrkte, medan kollegan Fredrik Wrangel i Växjö var helt emot den begärda förbättringen. Han menade att det räckte med en blick på kartan för att visa

"huru ringa skäl en dylik framställning har för sig, som åsyftar att få postlinjer anlagda, löpande nästan parallella bredvid varandra, understundom på blott $\frac{1}{2}$ mils och högst på 1 $\frac{3}{4}$ mils avstånd. Detta förslag, som avser att beröva en mycket trafikerad linje en av dess poster för att inleda densamma på en väg, där jämförelsevis föga rörelse förefinnes, kan således icke vinna postkontorets bifall. Karlshamnsposten utgår dessutom icke självständigt från Växjö utan utgrenar sig på halva vägen från posten Växjö-Ronneby-Karlskrona, vilken sistnämnda således skulle lida om den föreslagna förändringen genomfördes".

Petitionärerna tyckte ärendet drog ut på tiden och skrev en påminnelse till poststyrelsen i april 1867. Under ännu en remissomgång diskuterades även ett alternativt förslag om den önskade postturens sträckning, nämligen från Växjö till Kvarnamåla och därifrån över Möllekulla, Ryd, Mörbohult och Møllegården till Karlshamn. Postmästaren i Karlshamn hade många synpunkter och skrev bland annat följande i sitt remissvar:

"Avståndet mellan Karlshamn och Kvarnamåla å den föreslagna linjen är $2\frac{1}{4}$ mil längre än å den väg posten nu färdas, och skulle alltså, genom bifall till förslaget, postverket tillskyndas en ökad skjutskostnad för 468 mil årligen utan att medföra någon nämnvärd tillökning i inkomster, enär den förespeglade tillväxten i korrespondensen huvudsakligen komme att omfatta lösbrev, för vilka ingen, eller vid fall av deras hänförlighet till lokalbrev, en högst ringa inkomst tillfaller postverket".

I samma uttalande erinrade postmästaren i Karlshamn om vägarnas dåliga beskaffenhet men medgav att bättre kommunikationer behövdes för de orter som berördes av ansökan. Han tillade:

"Dessa mål synas kunna ernås genom inrättandet av postexpedition i Tingsryd samt postgång tvenne gånger i veckan däremellan och Jämshög över Möllekulla, Ryd och Mörbohult"

Ärendet skickades via landskansliet i Karlskrona till poststyrelsen den 17 juni 1867 men påtecknades "ej vidare åtgärd". Det togs ändå upp på nytt och efter ett memorial den 6 april 1868 beslöt regeringen att en ny postförbindelse skulle öppnas mellan Jämshög och Tingsryd. Den sistnämnda platsen fick en poststation den 1 maj 1868. Dess historia beskrivs i boken Kongaposten.

Postlinjen bidrog till att poststationen i Jämshög fick status av postkontor den 15 augusti följande år. För att skaffa entreprenörer för postföringen på den nya linjen hölls auktioner på våren och sommaren 1869 på fyra platser, däribland gästgivaregården i Holje. Konkurrenterna fick gå ner till förhållandevis låga belopp för att kunna teckna kontrakt.

Postexpedition

Upphöjelsen av poststationen i Jämshög till postkontor gick inte av sig självt. Redan i januari 1866 skrev ett 30-tal företrädare för Jämshög ett brev till poststyrelsen med en önskan i den riktningen. Deras ansökan redovisar något av den tidens näringsliv med bland annat följande uppgifter:

"Inom stationens postdistrikt, vars folkmängd uppgår till omkring 11 000 personer, finnas för närvarande 15 ångbrännerier, som årligen betala i skatt över 300.000 riksdaler. Förutom det att länsmansexpeditionen är belägen i Jämshög finnas inom båda församlingarna Jämshög och Kyrkhult 8 öppna salubodar och ett stort antal brännvins-, spannmåls- och trävaruhandlande. Då härtill lägges att man med säkerhet kan antaga att omkring hälften av socknarnas hemman häftar i skuld till Hypoteksföreningen

i Växjö, måste ovillkorligen härifrån ärligen betydliga penningremissor avsändas. Till närmaste postkontor hava de flesta över 3 mil, nästan ingen under 2½ mil, för att avlämna deras brev under öppen rekommendation. Att här kostnad och mycken tidsspilla därmed är förenad faller av sig själv".

Här bör förklaras att poststationen inte hade befogenhet att ta emot ett brev i öppen rekommendation. Det var motsvarigheten till assurans i våra dagar men gick till på det sättet att kuvertet med värdehandlingarna eller pengarna lämnades öppet till postmästaren, som räknade upp dess innehåll och intygade detta samt förseglade brevet. Det behövdes en postexpeditör eller en postmästare för den uppgiften, men i Jämshög fanns "bara" en poststationsföreståndare, om än aldrig så betrodd men utan den formella befogenheten på grund av gällande regler.

Postinspektör Bennet i Karlskrona tillstyrkte Jämshögsbornas framställning men poststyrelsen lät den bero. Till detta bidrog troligen att postmästarna i Sölvesborg och Karlshamn hade en negativ inställning i sina remissyttranden. Ett nytt försök hade bättre framgång såtillvida att en postexpedition öppnades i Jämshög den 15 augusti 1869. Det rymdes inom den ekonomiska ramen genom att man samtidigt drog in postexpeditionen i Bjärsjölagård, där chefsbefattningen varit vakant sedan postmästare Johan Stendals död i juli 1868.

Till postmästare (eller postexpeditör, som den formella termen löd) antogs i Jämshög Michael Thorén, född 1837. Han hade inte någon uppseendeväckande karriär bakom sig, student 1859 och kameralexamen 1860. Han hade varit rådmän i Mariefred innan han blev kanslist vid poststyrelsen 1862 och postexpeditör 1866. Efter slutat värv i Jämshög blev han postmästare i Mariefred 1875 och efter tio år i Ängelholm. Han hade bidragit till kulturell verksamhet under sin tid i Jämshög på flera sätt. Kenneth Andersson vid posten i Olofström, som ägnar mycken tid åt studier av kommunens historia, har påvisat att Thorén vikarierade vid Jämshögs Högre folkskola som lärare och under år 1875 även tjänstgjorde som skolans chef.

Det finns däremot få spår i postarkiv efter Thorén under den relativt korta period han tjänstgjorde i Jämshög. Utöver rutinärenden med mottagning och utlämning av post

var det i huvudsak frågor om fortsatt utbyggnad av distributionsnätet som tycks ha tagit hans tid i anspråk. De har visst intresse då de snuddar vid villkoren för dem som valde att få medel till sitt uppehälle genom arbete i statens tjänst.

Postföring på olika villkor

Genom ett kungligt brev den 24 januari 1873 fick posten tillstånd att inrätta en postföring mellan Hässleholm och Jämshög med skjutsombytesställen i Sandby, Broby, Nybygd, Lönsboda och Vilshult. Det var en sträcka på 7 7/8 mil och kostnaden beräknades till 1 rdr 20 öre per mil. Poststyrelsen ville emellertid gå under detta belopp som då motsvarade en genomsnittlig ersättning för postföring med häst och vagn i vårt land. Berörda kommuner tillfrågades "huruvida de för en tid av **tio år** vilja ansvara för postskjutsens fullgörande mot en lega, ej överstigande 1 rdr milen". Det blev åtskilliga och långa debatter som speglas i protokoll från kommunalstämmor i de berörda socknarna i gränsområdet mellan de båda länen. De skånska socknarna ville inte bidra till kostnaden med undantag av Broby, Emitslöv och Örkened, medan såväl Jämshögs som Kyrkhults socken var beredda att ge bidrag.

För sträckan Vilshult-Jämshög-Örkened hölls en entreprenadauktion på Holje gästgivaregård den 1 augusti 1873. Förrättningsman var tf kronofogden Leopold Möller, som avslutade protokollet med följande text:

"Utrop skedde först å postbefordringen särskilt från Vilshult å ena sidan till Jämshög och å andra sidan till Lönsboda, samt särskilt från Jämshög till Vilshult, då icke något anbud gjordes, och sedan å postbefordringen såväl från Vilshults gård å ena sidan till Jämshögs postexpedition och å andra sidan till Lönsboda kyrkby som ock från Jämshögs postexpedition till Vilshults gård, då endast hemmansägaren Carl Hansson i Vilshult gjorde anbud att emot en skjutslega av en riksdaler 17 öre milen bestrida ifrågavarande postföring".

Jämshults och Kyrkhults kommuner fick alltså belastas med en kostnad av 17 öre per mil för att få nytta av den

nya postlinjen. Till synes utebliven konkurrens vid auktionen torde ha bidragit till detta.

Hårdare villkor var det för gångpostförarna som i allmänhet inte hade hemmansägarnas möjlighet att falla tillbaka på en någorlunda stabil ekonomi med tillgång till både häst, fordon och drängar som körde posten. En mindre bemedlad var arbetskarlen Jöns Svensson, som hade träffat avtal i oktober 1878 om att bära posten på en tillkommen linje mellan Bromölla och Jämshög. Stinsen och poststationsföreståndaren Johan Fredrik Holm i Bromölla skrev i november 1879 följande till postinspektionen i Malmö:

"För någon tid sedan blev den antagne postbäraren mellan Bromölla och Jämshög, arbetskarlen Jöns Svensson, sinnad att hastigt avresa till Amerika. Då alla utsikter var för handen att han i annat fall blivit en tyngd för fattigvården, var icke skäl lägga hinder i vägen för hans resa, synnerligast då han i Amerika har anhöriga som kunna vårda honom på gamla dagar. Innan han lämnade landet hade han vidtalat en av de förra postbärarna, skjutsstationsföreståndaren Frostensson, Bromölla Skansen, att med de rättigheter och skyldigheter kontraktet bestämmer övertaga postbäringen, vilket han också ordentligt fullgjort."

S:t Byråkrati fick naturligtvis här som eljest sin andel av kakan och 1878 års kontrakt förklarades ogiltigt utan att innehavaren kunde nås för formell uppsägning. För att undvika en remprimand skrev postinspektören i Malmö i sin slutliga anmälan till poststyrelsen den 20 december 1879 att om förhållandet "postinspektionen likväl, intill dess anmälan i ämnet helt nyligen ingick från Bromölla poststation, varit fullkomligt okunnig, enär ersättningen för postbefordringen kvitterats av Frostensson i Svenssons namn och utbetalningen verkstälts genom Bromölla poststation".

Mellan Jämshög och Svängsta fanns efter tillkomsten av järnvägen Vislanda-Karlshamn på sommaren 1874 en gångpostlinje som gav snabbare kontakt med omvärlden. Postmästare Bengt Mauritz Holm i Karlshamn, för övrigt farbror till vår främste posthistoriker Teodor Holm, ansåg att den förbindelsen med viktiga poster inte borde ske till fots. Ur hans brev till poststyrelsen den 4 december 1876 med begäran att byta ut gångposten mot karrpost hämtas bland annat följande text:

"Som posten vanligtvis innehåller flere rekommenderade och assurerade brev av högre belopp, synes det icke rådligt att låta densamma till största delen under mörker fortskaffas 2,1 mil av en ensam gående person, då känt är, att Blekinge landsbygd icke har så särdeles gott renommé om sig; och anser jag fördenskull, att denna postgång snarligen borde förändras från gångpost till körande post, varemot postforslingen mellan Alshult och Liatorp, såsom varande av obetydlig beskaffenhet, kunde förändras från körande till gångpost".

Förslaget ledde till att statistik togs upp för posten på de båda berörda postlinjerna. Den visade att postmästare Holm tänkt rätt och följderna blev att entreprenören för den nordliga linjen, fjärdingsmannen Johan Olsson i Häradsbäck, blev uppsagd. För att få lägsta möjliga anbud på gångpost mellan Liatorp och Alshult ordnades en entreprenadauktion i Virestads sockenstuga den 15 februari 1877. Konkurrensen var inte påfallande, eller också hade smålänningarna respekt för fjärdingsmannen. Han stannade för det lägsta budet, kr 4:50 per tur, och fick alltså ett nytt kontrakt i stället för det uppsagda. Det är okänt vem som fullgjorde postföringen för hans räkning och vilken ersättning denne eventuelle "underentreprenör" fick av fjärdingsmannen som själv var föreståndare för poststationen i Häradsbäck.

Jämshögsposten i lägre status

Upphöjelsen för posten i Jämshög blev kortvarig. Michael Thorén hade själv sökt den lediga postmästaretjänsten i Mariefred och fick göra ett hastigt uppbrott från Jämshög. Utnämningen skedde den 1 maj 1875 och samma dag skrev poststyrelsen till honom att han skulle "föreslå lämplig person att intill juni månads utgång förestå postexpeditörstjänsten vid Jämshög".

Till föreståndare för den poststation som ersatte postexpeditionen i Jämshög den 1 juli 1875, antogs mamsell Emma Schröder, som nu kom att lyda under postmästaren i Karlshamn. Hennes årslön fastställdes till 360 kronor. Hon framhöll att 250 kronor därav åtgick till hennes expenser, varför hon endast hade 110 kronor om året att leva av. Önskan i hennes brev till poststyrelsen den 20 mars 1876 om högre ersättning avslogs på grund av att

kontraktet gällde med tre månaders uppsägning. Hon tvingades göra en formell uppsägning av kontraktet för att få den nödvändiga förbättringen i löneförhållandena. Ett nytt kontrakt i mars 1877 tillförsäkrade henne 480 kronor om året, ett belopp som hann stiga till 600 kronor innan hon måste säga adjö till postarbete i Jämshög. Hon hade dessförinnan "uppmuntrats" med en gratifikation på 25 kr för det myckna nattarbete som ålagts henne genom allt fler besök av postförare i tid och otid på grund av det efter hand finmaskigare postnätet.

Ett delvis nytt system fick byggas upp med tillkomsten av järnvägen Holje-Sandbäck. Samma dag som postbefordran började på denna förbindelse med sydkusten den 22 december 1886, drogs poststationen i Jämshögs centrum in och i stället inrättades en kilometer österut en förenad post- och järnvägsstation en bit söder om linjens norra ändpunkt Holje. Linjen blev sedermera förlängd genom en sväng nordväst ut till Olofström. I Jämshög blev stinsen Victor Rundberg föreståndare med 300 kronor i årsarvode för postsysslan enligt ett generellt avtal mellan järnvägsbolaget och posten. Efter framställning i september 1887 lyckades han få det höjt till 420 kronor. Han fick uppleva att ännu en järnvägslinje kom till Jämshög, varvid samhällets centrum kom att hamna mitt emellan de båda linjerna.

Det var när järnvägen Älmhult-Sölvesborg öppnades, som en förenad post- och järnvägsstation inrättades med namnet Jämshögsby den 23 maj 1901. Henrik Tisell blev föreståndare med 240 kronor i årsarvode. Det fanns nu två poststationer i Jämshög på blott två kilometers avstånd från varandra och Jämshögsborna kunde välja på att gå österut eller västerut i sina postärenden. Helt utan komplikationer var det ingalunda och så småningom blev det tvunget att göra något åt uppkommande svårigheter med adressering m m. Redan vid förberedelserna för trafiken på den nya järnvägen hade man tänkt på detta, men det skulle dröja länge innan frågan löstes.

Vid ett sammanträde den 23 september 1900 i Jämshögs kommunalsal hade provinsialläkaren A M Selling och kyrkoherden O Kronsjö med flera andra korrespondenter hemställt, att den dåvarande poststationen Jämshög skulle

dras in och att ortens poststation skulle förläggas till kyrkbyn. Efter omfattande utredning var postinspektionen "fullt övertygad därom, att korrespondenterna i Jämshög bliva bäst tillgodosedda därigenom, att den nuvarande poststationen i Jämshög bibehålles, och att en ny poststation öppnas vid Jämshögsby blivande trafikstation".

Poststyrelsen beslöt på postinspektionens hemställan att ärendet om en gemensam poststation i centrum inte skulle påkalla vidare åtgärd.

År 1917 togs frågan om sammanslagning av de båda närliggande poststationerna åter upp. Även denna gång var kyrkoherde Kronsjö bland förespråkarna och han fick många underskrifter i ett brev till poststyrelsen den 22 september 1917, däribland provinsialläkaren Emil Nylander och kommunalnämndens ordförande Henrik Sjöström. Det var då, jämfört med den 17 år tidigare framställningen, ett förhållandevis kort brev med följande slutkläm:

"De två nuvarande poststationernas sammanslagning till en och denna förlagd till byn bleve synnerligen fördelaktigt för såväl det tätt bebyggda samhället som kringliggande byar. Allmänheten har ju alltid sina ärenden till kyrkoby, där samtliga affärer, såväl som pastorsexpedition, länsmanskontor, läkare, apotek, sparbank m m äro förlagda. Lämplig lokal torde även utan svårigheter finnas att få".

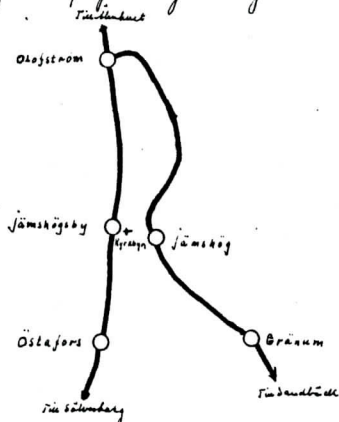
Postmästarna i Karlshamn och Sölvesborg tillstyrkte men några av samhällets företagare vände sig emot det. Postdirektionen i Malmö anförde att meningarna om förslagets lämplighet var mycket delade och efter en i tiden långt utdragen undersökning beslöt poststyrelsen den 7 augusti 1919 att framställningen inte skulle föranleda någon åtgärd. Samma resultat blev det två år senare. I postdirektionens avslagsäskande den gången kunde man läsa bl a:

"Jämshögsby station ligger betydligt högre än Jämshögs station och Jämshögs kyrkby. Skulle poststationerna förenas till en enda i kyrkbyn, bleve transportererna mycket betungande och säkerligen även mycket dyra. Särskilt för närvarande, då industri, handel och andra näringar synas vara i stort behov av den förmån, goda postförhållanden kunna bjuda, skulle det vara olägligt för orten, om de postala anordningarna försämrades; och postdirektionen beräknar, att det åtminstone nu, då det synes omöjligt anskaffa biträde på landsbygden mot lägre ersättning än 2 kronor om dagen jämte födan, icke skulle bliva någon ekonomisk vinst för postverket att sammandraga poststationerna till en enda."

T. P. M.

ansökan ifrågesatt sammanslagning av de båda poststationerna i Jämshögsby och Jämshög

Korrespondenter anhållt att de båda poststationerna Jämshögsby och Jämshög måtte sammanslås till en poststation förlagd i Jämshögs kyrkby.

Skäl: församling i anledning av felaktningar förkomma; flertalet skulle få närmare till en poststation i kyrkbyn.

Om i Karlehamn och Sölvesborg tillstyrka.

Landstingsrådet uttalar sig även för en sammanslagning under förutsättning dels att någon församling i postförbindelserna därigenom g. uppstår och dels att lämplig lokal och förtädnare kan anskaffas.

Juven Danielsson och handläggaren Ola Johansson protesterar mot sammanslagningen och den senare framhåller, att flera äro mot en för en sammanslagning.

Federborare trafikchefer undra på förhållande förhållande med just en, och en av dem anför, att hade något verkligt behov av en sammanslagning förefunnits, torde framställning däröfver ha varit långt fört.

1917 års förslag om att slå samman de förenade poststationerna Jämshögsby och Jämshög med varandra föll, bland annat på grund av järnvägsbolagets motstånd.

Nutida iakttagare saknar väl en formell kalkyl. En sådan presenterades i den utredning som föranleddes av ett brev den 5 november 1943 från Erik Bengtsson i Jämshögsby till postmästaren i Sölvesborg. En omfattande debatt startade och de båda lägren fick vid besök av representanter för SJ och posten under ett sammanträde i Jämshögs kommunalhus den 16 mars 1946 ingående information. Resultatet av det digra ärendet blev poststyrelsens beslut att dra in de båda förenade poststationerna Jämshög och Jämshögsby samt att inrätta en ny poststation i Jämshögs kyrkby med namnet Jämshög. Omorganisationen genomfördes den 1 augusti 1946.

Inte oväntat fick den nya gemensamma poststationen efter hand så goda trafiksiffror att dess status kunde höjas. Det blev en postexpedition med större befogenheter från den 1 oktober 1951. Termen postexpedition som återkom i vokabulären efter 40 år, innebar nu ett mellanting mellan postkontor och poststation. Det var till skillnad från 1800-talets postexpeditioner en postanstalt utan förvaltningsområde och underlydande poststationer men med räkenskapsredovisning direkt till poststyrelsen. Poststationerna redovisade däremot sina räkenskaper till ett överordnat postkontor.

Med helt ny terminologi, införd i etapper under 1970- och 1980-talens stora omvälvningar, blev benämningen för posten i Jämshög lokalpostkontor i juli 1977 och enbart postkontor 1986. Dessförinnan fick jämshögsborna uppleva att posten i sin iver att minska antalet adressenheter ändrade namnet den 1 november 1971 till Olofström 2. Ansvaret för service till kunderna övertogs 1988 av Britt-Marie Wikell. Hon efterträdde då Inez Söderholm och dessförinnan (efter Jonas Victor Rundberg) hade följande personer varit chefer vid posten med namnet Jämshög: Carl Fabian Liljestrand (1903-1924), Konrad Håkansson (1924-1933) och Ebba Bergström (1933-1943). Inez Söderholm var den som fick uppleva skilsmässan från järnvägen liksom upphöjelsen av poststationen till postexpedition. Vid poststationen med namnet Jämshögsby svarade följande järnvägsmän för postservice: Henrik Tisell (1901-1908), Johannes Thulin (1908-1940) och Johan Albert Åberg (1940-1946).

Kyrkhult

Med 1874 års ingång inrättades en poststation i Kyrkhult. Handlanden Alfred Johansson blev föreståndare. Hans förman var postmästare Michael Thorén men på grund av att Jämshögs förvaltningsområde drogs in, underställdes han från den 1 juli 1875 postmästare Erik Johan Ode i Hässleholm. Johansson blev posten trogen till sin död år 1901 och efterträddes av sonen Josef Natanael som då var 28 år gammal. Även denne fick en lång och lugn period som föreståndare och blev från och med år 1925 avlöst av Anna Karolina Carlsson. Hon hade ungefär lika lång tids erfarenhet av postarbetet som företräddaren, när hon lämnade över poststationen den 1 oktober 1949 till dottern Ann-Marie Carlsson. Med broderns hjälp deltog Ann-Marie framgångsrikt i en fototävling som utlystes 1954 av Postmuseum och postens personaltidning PS.

Trafiken i Kyrkhult ökade och poststationen kunde höjas till postexpedition den 1 juli 1956. Chefskapet övertogs av Siv Persson, som efter två år lämnade över till Rut Gustavsson.

Våris Andersson blev föreståndare 1962 och efter tre år tog Kerstin Johnsson hand om ansvaret. Under hennes tid genomgick terminologin flera förändringar och med titeln postmästare fick hon ansvar för service till de ca tusen hushåll som hade postadress Kyrkhult. I projekt "Nät 92" lämnades postkonoret den 1 april 1995 ut på entreprenad till Wickells cykel & Motor och ingår nu i gruppen "Post-i-butik".

Kyrkhult hade år 1865 brutit sig ur gemenskapen med Jämshög och bildat egen församling, vilken sedan 1976 års början ingår i Olofströms kommun.

Bland de många udda dokument man träffar på vid forskning kan jag inte underlåta att citera en del av ett, som

poststationsföreståndare Emma Schröder i Jämshög skrev den 30 augusti 1877 i anslutning till byte av entreprenör på postföringen mellan Kyrkhult och Jämshög. Sedan några år hade Ola Håkansson i Mörbohult kontrakt om detta arbete men i verkligheten fullgjordes uppgiften oftast av sonen Ola Olsson. Det var väl inte riktigt bra med kontakterna mellan sonen och den åldrande, envise fadern och han motsatte sig att överlåta kontraktet på sonen. Denne tecknade sig av någon anledning Olsson i stället för Olauson, som man kanske hade kunnat vänta sig.

Sonen skrev den 16 augusti 1877 till poststyrelsen och bad att få kontrakt på postkörningen. Han uppgav bl a följande: "Som jag sedan hösten 1875 övertagit min fader Ola Håkanssons hemman i Mörbohult av Kyrkhults socken, efter vilken tid min fader av mig åtnjuter undantag, så har jag också sedan ovannämnda tid fullgjort det av min fader Ola Håkansson ingångna kontrakt med postens skjutande mellan Kyrkhult och Jämshög".

Emma Schröder fick ärendet på remiss och sedan hon redogjort för de faktiska omständigheterna avslutade hon sitt brev med följande rader:

"Om jag skulle våga att i största ödmjukhet yttra min enskilda mening i förenämnda fall, synes det mig som rättvisast, att Ola Olsson fick kontraktet på sig överlåtet; gubben har ju enligt eget medgivande varken häst eller åkdon; Ola Olsson har alltid varit ordentlig och pålitlig med postföringen. Gubben är, då han någon gång skjutsar, jämt krånglig".

Emma Schröders önskan att Ola Olsson skulle få kontraktet fullföljdes emellertid inte utan vidare. Posten ville naturligtvis ta chansen att söka efter en entreprenör med lägre pris och en entreprenadauktion utlystes till Holje gästgivaregård den 9 oktober 1877. Förrättningsmannen, kronfogde Leopold Möller, avslutade sitt protokoll med följande rader:

"Utrop skedde, då efter flere bud och underbud hemmansägaren Ola Olsson i Mörbohult, vilken är lämplig att såsom postförare antagas, förklarade sig vilja bestrida ifrågavarande postföring emot en ersättning av en krona 40 öre för var med post fullbordad färd från Kyrkhult till Jämshög samt en krona 40 öre för var med post fullbordad färd från Jämshög till Kyrkhult".

Byråkratin fick åter en fullträff.

Vilshult

En av de 29 poststationer som öppnades i Blekinge i januari 1874 som en följd av att postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen, förlades till Vilshult och lydde då under postmästaren i Jämshög. Skolläraren Anders P Paulander utsågs till föreståndare med 100 kronor i årsarvode.

Poststationen drogs in med mars månads utgång 1879. Man frestas kanske tro att denna åtgärd hängde samman med att lantbrevbäring inrättades. Kungörelsen om denna indragning återfinns i samma cirkulär som aviserar ett stort antal indragningar på grund av att nya lantbrevbäringslinjer kom till. Men orsaken till att poststationen i Vilshult drogs in är helt enkelt den att Anders Paulander sade upp sig den 26 december 1878. Postmästare Ode i Hässleholm skickade uppsägningen vidare till poststyrelsen med förslag att dra in poststationen "till följe av den föga betydande brevväxlingen, som där behandlas". Så lätt tog nu inte poststyrelsen på ärendet utan rådgjorde med landskansliet. Sedan en remiss till kronofogden Leopold Möller visat "att poststationen i Vilshult utan någon nämnvärd olägenhet för orten kan indragas" beslöt poststyrelsen om denna åtgärd för tillämpning med april månads ingång 1879.

Men poststationen skulle uppstå på nytt med tillkomsten av järnvägen Älmhult-Sölvesborg. Den öppnades som en förenad post- och järnvägsstation den 23 maj 1901, varvid stinsen Einar Carl Wilhelm Lundh blev föreståndare. Han följdes av följande järnvägsmän som ansvariga för posten: Arvid Fredrick Jungbeck (1927-1930), Johan August Brunér (1930-1934), Valfrid Hultberg (1934-1943), Algot Lundin (1943-1958), Carl Sigfrid Agnér (1958-1962), Gösta Hugo Linder (1962-1966) och Bror Valter Karlsson (1966-1969).

När post och järnväg skildes åt den 1 augusti 1969, tog Greta Svensson hand om postärendena, först som vikarie och från oktober 1969 som ordinarie innehavare. Från den 1 mars 1979 organiserades poststationen om till ett postkontor enligt ny terminologi. Betjäningsunderlaget utgör ca 360 hushåll.

Poststationen fanns kvar i järnvägsstationen även efter det att avtalet med järnvägen om ansvar för postgöromålen hade upphört. I november 1977 flyttades posten till en lägenhet i Stiftelsen Olofströmsbostäder, som efter ombyggnad blev en bra postlokal.

Skälmershult

Med hemmansägaren Petter Håkansson och handlanden Ola Jönsson som första namn på underskriften gjorde ett antal personer i Skälmershult den 18 mars 1895 en framställning till poststyrelsen att få en egen poststation eller också få tillbaka den passerande postföringslinjen mellan Örkeneds och Kyrkhults poststationer. Denna hade blivit omreglerad så att den gick från Osby till Hovmansbygd via Kyrkhult. Den kunde därför inte längre utnyttjas bekvämt av folket i Skälmershult.

Postinspektör Victor Melander uppgav i sitt remissvar till poststyrelsen den 8 maj 1895 att han företagit "tjänsteresa mellan nämnde orter och kommit till den övertygelsen, att ifrågavarande förbindelse kunde utan olägenhet indragas". Poststyrelsen ansåg att ärendet inte påkallade vidare åtgärd.

Mer än fyra decennier senare skulle invånarna i Skälmershult ändå få förbättrad service. Ett postombud inrättades nämligen den 1 maj 1937 enligt ett avtal med sömmerskan Anna Olsson. Posten fördes dit med lantbrevbäraren på linjen Vilshult-Brännarebygd.

Köpman Johan August Hjalmar Saming tog över postombudet den 1 april 1952. Efter hand som lantbrevbäraren fick större befogenheter visade sig postombudet få allt mindre att göra och de 32 hushåll, som anlitade det, kunde utan svårighet anslutas till lantbrevbäringslinjen. Därmed stängdes postombudet den 1 februari 1961.

(1959-1970). Med juni månads ingång 1970 ersattes poststationen med lantbrevbäring från Olofström.

Hemsjö

Järnvägen Vislanda-Karlshamn, som var en relativt tidig bibana till södra stambanan, skär på en kortare sträcka genom Kyrkhults socken. Där hamnade den förenade post- och järnvägsstationen Härnäs, öppnad den 1 juli 1874 med stinsen C Holmgren som föreståndare. Poststationen namnändrades den 1 februari 1875 till Hemsjö.

Gustaf Adolf Rost tog över efter Holmgren och lyckades år 1886 efter flera försök få sitt årsarvode höjt från 240 till 300 kronor. Det hann stiga till 420 kronor innan han lämnade över till Gotfrid Isidor Carlson i maj 1908.

Med järnvägens tillkomst blev postföringen Hässleholm-Kyrkhult utsträckt vidare till Hemsjö. Tidtabellen var till en början mycket obekvämlig men ändrades från 1879 års början till befördran huvudsakligen om dagen i stället för om natten, sedan postmästare Ode i Hässleholm anfört bl a följande skäl:

"Den rådande bristen på arbetsförtjänst kan lätt giva anledning till poströveri. Jämta poststationsföreståndarens i Broby vidfogade skriftliga tillstyrkan får jag för egen del anföra: det ledsamma förhållande är visserligen för handen att ifrågakvarande post med den ensamma föraren kan under nuvarande betryckta tider föranleda till ett nattligt överfall, men utan att i hög grad försena denna postgång förefaller svårt att finna annan lämplig avgångs- och ankomsttid än den nu bestämda."

Den åsikten delade poststyrelsen inte utan fastställde en tidtabell som medgav uppehåll i Lönsboda och begränsade kvällspass för postföraren.

Efter Gotfrid Isidor Carlson, som avgick med pension den 1 oktober 1935, ansvarade följande järnvägsmän för postarbetet i Hemsjö: Algot Bernhard Gustafsson (1936-1943), Erik Dahlberg (1943-1954), Martin Henning Sigvard Carlsson (1955-1959) och Nils Tore Sebastian Hellström

			(Denna spalt läses nedifrån och uppåt.)			
	An- komst, kl.	Af- gång, kl.	Mil.		An- komst, kl.	Af- gång, kl.
Hässleholm—Hemsjö. (Från den 15 januari 1879.)						
O. L.	—	12,0		Hässleholms postkontor	M. F.	2,45 —
O. L.	12,45	1,0	0,5	Stoby poststation	M. F.	1,45 2,0
O. L.	2,0	2,15	0,7	Sandby poststation	M. F.	12,30 12,45
O. L.	4,0	4,30	1,3	Broby poststation	M. F.	10,15 10,45
O. L.	5,30	5,45	0,3	Glömåkra poststation	M. F.	9,0 9,15
O. L.	7,15	—	1,6	Örkeneds poststation	M. F.	— 7,0
Th. S.	—	4,30	1,5	Vilshults poststation	S. Th.	10,30 —
Th. S.	6,30	6,15	0,7	Kyrkhults poststation	S. Th.	8,15 8,30
Th. S.	7,30	7,45	0,9	Hemsjö poststation	S. Th.	7,15 7,30
Th. S.	9,0	—	8,0		S. Th.	— 6,0

OBS! Siffrorna inom ramar utmärka tiderna från och med kl. 6 e. m. till och med kl. 5,50 f. m.

Till Hemsjö utsträcktes postföringslinjen mellan Hässleholm och Kyrkhult när järnvägen Vislanda-Karlshamn togs i bruk för allmän trafik i juli 1874.

Järnvägen Holje – Sandbäck

Vid järnvägen Holje-Sandbäck inrättades samtidigt med att den öppnades för allmän trafik den 22 december 1886 två poststationer inom Olofströms nuvarande kommun, nämligen i Holje och Gränum. Järnvägssträckan knöt i Sandbäck an till den samtidigt öppnade bandelen Karlshamn - Sölvesborg.

Holje

Till föreståndare för den förenade poststationen i Holje antogs Gustaf Reinhold Oscar Sundewall. Under hans aktiva tid sammanbands Holje station med den i Olofström öppnade stationen. Det omkring en kilometer långa spåret öppnades för trafik 1909.

Efter Sundewall ansvarade tre andra järnvägsanställda för postsysslan innan postadress Holje försvann, nämligen Olof Persson (1922-1926), Johan Fredrik Fredriksson (1926-1942) och Anna-Greta Johansson (1942-1949).

Poststationens verksamhet upphörde med mars månads utgång 1949. Närmare tre år tidigare hade man planerat för indragning men den gången hade en massiv protest från berörda kunder skjutit upp projektet och man måste vänta med omorganisationen tills poststationen i Olofström hade fått större lokaler.

Den ändringen kom snart nog och redan i oktober 1947 skildes post och järnväg åt i Olofström men nedläggningen av posten i Holje dröjde alltså ytterligare halvtannat år till glädje för dem som bodde öster om samhället.

Under den första 15-årsperioden för den förenade poststationen i Holje utgick postföringen till Kyrkhult från Holje. Hemmansägaren Per Persson i Tulseboda hade genom kontrakt den 6 december 1886 bundit sig för att bära posten på denna sträcka mot 90 öre i ersättning för var tur fram och åter. Postföringen fullgjordes med två turer i veckan.

Från Holje utgick sedan 1907 också en lantbrevbäring till Kärrabol med tre turer per vecka. Denna organiserades om och ändrades att utgå från Olofström med indragningen av poststationen i Holje.

25, II.

Sandbäck—Holje.

(S. D.)

(Från den 1 februari 1887.)

Brl. N:r 8.	Fkmp. N:r 10.	Brl. N:r 12.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.		
7,30	2,0	6,20	<i>Sandbäck</i>	6,53	12,10	5,53
7,56	2,25	6,46	<i>Grännum</i>	6,31	11,48	5,31
8,14	2,43	7,4	<i>Jemshög</i>	6,15	11,32	5,15
8,34	3,4	7,24	<i>Holje</i>	5,50	11,6	4,50
				N:r 7. Brl.	N:r 9. Fkmp.	N:r 11. Brl.

Grännum

I Grännum blev C J Wennberg poststationsföreståndare 1886 och följdes av Carl Alfred Nilsson Borg (1893-1896), Per Persson Hentz (1896-1898), Carl Alfred Green (1898-1923), Sven Rickard Oredsson (1923-1927), Axel Theodor Säll (1927-1930), Viktor Johansson (1930-1942), Ture Julius Brandt (1943-1947), Bertil Allan Sixten Pettersson (1947-1948) och Sven Erik Hellgren (1948-1951). När järnvägen lades ned, kvarblev en poststation med Sten Reinhold Persson som föreståndare från mars 1951. I samband därmed flyttade posten från stationshuset till Holmbergs fastighet längre upp i bykärnan. Sten Reinhold Persson blev postkassör i Mörrum 1969, varefter befattningen i Grännum uppehölls på vakans till poststationens indragning med september månads utgång 1972. Lantbrevbäring från Olofström blev ersättningen. Poststationen hade namnändrats till Gränumsby den 9 juni 1947. Den ändringen berodde på att försändelser avsedda för Gränna ofta blev felsorterade till Grännum och tvärtom.

En framställning i september 1892 från skriftställaren Olof Almén i Lund om att få en poststation inrättad i Allemåla på vägen mellan Svängsta och Grännum föredrogs i poststyrelsen den 16 september 1892 utan föregående remiss och ansågs "ej bära till vidare åtgärd föranleda". Sökanden hade bland annat åberopat att det fanns en poststation i Ringamåla, där enligt hans uppfattning behovet kunde jämföras med det i Allemåla.

Ortnamnskommissionens yttrande.

Mot den föreslagna ändringen av poststationsnamnet Grännum till Gränumsby har ortnamnskommissionen intet att erinra. Kommissionen anhåller att få del av kungl. styrelsens blivande beslut i ärendet. Uppsala den 8 november 1946.

KUNGL. ORTNAMNSKOMMISSIONEN

Dnr I b) 2192/46 *Bengt Hesselman för van Sahlgren* *Ståhälling*

Nyteboda

Av åtminstone två skäl intar poststationen i Nyteboda en särställning bland svenska poststationer. Den har funnits omväxlande i Blekinge och Skåne efter hand som föreståndarna bytts ut och under en period fanns poststationslokalen i det hus som en tid var Harry Martinsons hem.

När poststationen inrättades den 1 augusti 1887, kunde man läsa i poststyrelsens cirkulär, att den låg inom Blekinge län. Fyra personer i Skärsnäs, Mjönäs, Lilla Nyteboda och Stora Nyteboda skrev den 17 maj 1887 till poststyrelsen och framhöll att de var vanlottade i vad gällde postgång. De gjorde därför "hemställan, huruvida Kungl.Generalpoststyrelsen skulle finna skäligt anordna postföring emellan Immeln järnvägsstation i Hjärsås socken samt Lilla Nyteboda i Jämshögs socken över Mjönäs och Skärsnäs två gånger i veckan fram och åter sommartiden med ångbåtslägenhet och vintertiden med landsvägs-post". De uttryckte också önskan om att få en poststation i Lilla Nyteboda med Lars Johan Olof David Petersson som föreståndare med 50 kronor i årsersättning.

Poststationsföreståndare Jöns Pehrsson i Immeln intygade att ansökan var befogad och postmästare Per Svensson i Kristianstad tillstyrkte. Efter ytterligare utredning om bl a postföringsfrågan beslöt poststyrelsen att poststationen skulle inrättas den 1 augusti 1887 med namnet Nyteboda.

Den 1 maj 1890 övertog lantbrukaren Hans Svensson poststationen varvid den flyttades över länsgränsen. Den kom att flyttas ännu ett par gånger under de följande inneha-varna: hemmansägaren August Hansson (1911-1912), stenhug-garen Carl Johan Persson Stenfelt (1912-1929), fru Bengta

Stenfelt (1929-1937) och Jenny Lindberg (1937-1941). Under den period då Stenfelt skötte posten i Nyteboda låg den i det hus, där Harry Martinson vistats under sina första levnadsår. Hans far hade ju inte lyckats sköta af-färerna så bra. När denne försvann som familjeförsörjare och modern for till Amerika, lär Stenfelt ha tagit över handeln och Harry blivit bortackorderad som sockenbarn. Efter Jenny Lindbergs död i juni 1941 sköttes poststationen av änkemannens hushållsbiträde. Efter någon tid åtog sig ingenjör Edvard Lindberg att själv ansvara för poststationen under en övergångstid. Den perioden gjorde det möjligt att i lugn och ro se över postanordningarna och planera för en omorganisation, vilken kunde genomföras med 1949 års utgång. Då kunde poststationen ersättas med bilåkande lantbrevbäring.

Kåraboda

"Undertecknade, boende i Kyrkhults församling i Blekinge län, anhålla härmed ödmjukligen hos Kungliga Generalpoststyrelsen att gångpost bleve inrättad två gånger i veckan från Fridafors station på Karlshamn-Vislanda järnväg till Kåreboda by med poststation i därvarande folkskola."

Ett stort antal personer i Kåraboda, Bengtsboda, Dalanshult, Våghult och Farabol skrev i maj 1897 under ett brev till poststyrelsen med denna inledning. De framförde många skäl för sin ansökan, bl a att Kyrkhults socken hade sin största utsträckning i norr och söder med stort avstånd från Kåraboda till poststationen i Kyrkhult eller till den närmast norr därom i småländska Häradsbäck.

De gjorde också en ovanlig jämförelse med förhållandena på en avlägsen ort i landet: "Anställer man nu en jämförelse mellan Kyrkhult med dess 5000 invånare och en poststation å ena sidan och t ex Karlskoga församling med 10 000 invånare och tio poststationer å andra sidan, inses noggsamt hur behjärtansvärd vår begäran är".

Detta var i och för sig inga bärande skäl och postmästare Bengt M Holm i Karlshamn avstyrkte framställningen. Han hänvisade till att en ett år äldre ansökan från samma område, avseende en poststation i Farabol, hade blivit avslagen och delgivits sökandena bara två månader innan de skrev den nya som avsåg en poststation i Kåraboda. Han menade att sökandena "mycket väl borde ombesörja sin egen postgång genom att hålla en lösväska på Kyrkhult eller Fridafors".

Postinspektör Victor Melander i Malmö erinrade i sitt svar till poststyrelsen den 27 september 1897 att han vid ifrågasatt öppnande av en poststation i Farabol "under resa i trakten varit i tillfälle iakttaga, att orten är synnerligen glest bebyggd och att allmänheten icke är i behov av vare sig poststation eller lantbrevbäring".

Det var bäddat för avslag, men man spårar inte alltid logik. Denna gång skickade poststyrelsen handlingarna till landskansliet i Karlskrona, där man också fick ta del av ett protokoll från kommunalstämman i Kyrkhult den 31 oktober 1897. Länsmannen i Jämshögs distrikt och kronofogden i västra fögderiet fann under den följande remissbehandlingen "att ett ganska stort behov av ifrågasatta postförbindelser förefinnes" och landskansliet tillstyrkte ansökan. En bidragande orsak var verksamheten vid det "svarta granitberget" i Farabol samt ett 15-tal korgfabriker med marknad på utlandet.

Följden blev poststyrelsens beslut om att en poststation skulle inrättas i Kåraboda den 1 februari 1898 med postföring onsdagar och lördagar från och till Fridafors förenade post- och järnvägsstation. Johan Håkansson bar posten fram och åter mot 50 öre per tur, en ersättning som han förband sig att acceptera under ett års tid. Från 1901 års början övertog förre båtsmannen Carl Sonesson Bollman kontraktet med oförändrad turersättning med ett till tre postgångar i veckan utökat turantal. År 1907 byttes postföringen ut mot lantbrevbäring med en till 60 öre per tur höjd ersättning. Kontrakt tecknades med den dåvarande poststationsföreståndaren Josua Rudholm. Det framgår inte av handlingarna vem som fick fullgöra lantbrevbäringen åt Rudholm.

Till poststationsföreståndare utsågs vid starten 1898 folkskolläraren A Fridéen som var "villig att avgiftsfritt sköta posten i Kåraboda intill dess Kungl.Generalpoststyrelsen anser det vara skäl att utbetala arvode". Han fick aldrig något sådant, men när folkskolläraren Otto Nilsson tog över vid 1901 års början, fick denne 120 kronor i årslön. Detta skulle ha tillkommit Fridéen, men han fick vid samma tillfälle anställning som lärare på annat håll.

Hemmansägaren Håkan Håkansson blev ny poststationsföreståndare den 1 januari 1905. Han efterträddes redan den 1 juni samma år av handlanden Karl Henrik Olsson. Dennes tid i posten blev också ganska kort. Handlanden Josua Rudholm tog nämligen över ruljangsen den 1 augusti 1906 och blev vid sin post så mycket längre. Efter honom ansvarade handlanden Ernst Hugo Magnusson för poststationen under resten av dess existensperiod. Den drogs in med 1949 års utgång. Ersättningen blev då lantbrevbäring i kombination med ett postombud, för vilket kontrakt tecknades med samme Ernst Hugo Magnusson. Postombudet blev efter hand allt mindre anlitat och avvecklades den 1 december 1961. Ernst Hugo fick samma år medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst.

Farabol

Ett stort antal av invånarna i Farabol strax söder om smålandsgränsen i Kyrkhults socken uttryckte i ett långt brev till poststyrelsen i april 1897 önskemål om att få postgång från Fridafors järnvägsstation med två turer i veckan samt en poststation med handlanden Alfred Svensson som föreståndare.

Poststationsföreståndare Hans Olsson Nordin i Fridafors ansåg att det nog skulle "vara till stor nytta för den korresponderande allmänheten i Farabol och däromkring liggande byar, om poststation blev inrättad därstädes".

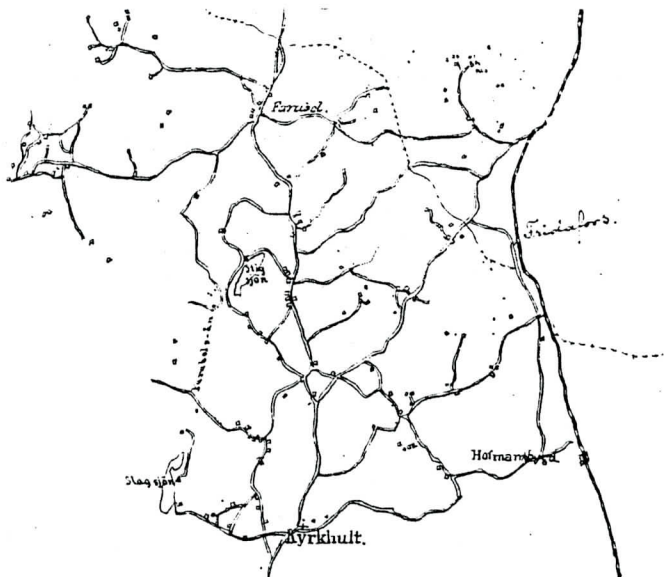
Poststationsföreståndare Alfred Johansson i Kyrkhult var litet mera reserverad och kom med bl a följande inlägg:

"Beträffande behövligheten av bättre ordnad post är det ju så, att en var vill gärna draga den till sin dörr, eljest är hela den i skrivelsen åberopade trakten sådan, att dess befolkning i allmänhet lever för sig själv och utan intresse för yttre världen, vadan hela deras post utgöres av ett och annat brev till och från anförvanter i Amerika, Danmark eller Tyskland, samt några ex av en veckotidning, vilket allt vanligen avhämtas av de mycket flitiga kyrkobesökarna om söndagarna".

Postinspektör Victor Melander i Malmö anmälde till poststyrelsen att han vid resa i trakterna kunnat iaktta, "att korrespondenterna i denna synnerligen glest bebyggda ort för närvarande icke äro i behov av vare sig poststation i Farabol eller lantbrevbäring däremellan och Fridafors". På Melanders hemställan lämnade poststyrelsen framställningen utan åtgärd.

En ny framställning den 24 mars 1905 med samma syfte hade inte heller någon framgång, inte ens vad det gäller önskan om lantbrevbäring, trots att kronolänsmannen tillstyrkte. Men då hade grannorten Kåraboda redan haft en poststation sedan 1898. Numera har invånarna i Farabol och Kåraboda lantbrevbäring liksom fallet är med så gott som samtliga hushåll på landsbygden inom Olofströms kommun.

Utredningar vid framställning om nya poststationer följdes ofta av kartsquisser, ritade på smörpapper med topografiska kartan som underlag.

Olofström

Det fanns visserligen en poststation i Holje på nära avstånd till Olofström, när järnvägen mellan Älmhult och Sölvesborg öppnades för allmän trafik den 23 maj 1901. Behovet av en poststation var emellertid självklart i det expanderande brukssamhället med positiv befolkningsutveckling. Bland de 13 förenade poststationer som tillkom med den nya järnvägen var Olofström kanske det mest motiverade tillskottet. Där blev Johan Richard Lindgren föreståndare och verkade på samma plats i ovanligt lång tid. När han pensionerades från järnvägen 1937 fick han en årlig gratifikation från posten på 100 kronor, en gest som man inte ofta stöter på i postens dokument.

Johan August Brunér efterträdde Lindgren vid 1937 års början. Han hade varit föreståndare för poststationen i Vilshult drygt tre år. När han pensionerades med 1947 års ingång tog John Olsson över. Denne hade skaffat sig erfarenhet av postarbete i Ignaberga och Glimåkra. Under hans tid skildes post och järnväg åt och poststationen organiserades om till en sk postexpedition samt flyttade till nya lokaler i kommunalhuset i oktober 1947.

Greta Ulfstam vikarierade i den nya organisationen till slutet av februari 1948, då Greta Eriksson tillträdde som ordinarie innehavare av chefsbefattningen. Hon följdes 1952 av Sven Rosberg. Allan Åkesson tog över 1957, blott för en kort period, varefter Tore Svensson verkade under åren 1958-1976. Han hade vid sin pensionering bakom sig en omväxlande postmannabana med tjänstgöring bl a som chef under olika perioder för postexpeditionerna i Löderup, Strömsnäsbruk, Husum och Emmaboda. Han fick uppleva att nya lokaler kunde tas i bruk i Olofström drygt 20 år

efter flyttningen från järnvägen. Det var den 13 maj 1968 som man flyttade till fastigheten Himmelsberget.

Inviigningen av de nya lokalerna förrättades av tf postdirektör Wilhelm Blyth i närvaro av personalen samt representanter för de största kunderna, köpingen m fl. Wilhelm Blyth gjorde en återblick på utvecklingen för posten inom närområdet, en historisk presentation som sannolikt var framforskad av då pensionerade överkontrollören Lorentz Bjurman.

Efter ytterligare 20 år var det dags för flyttning igen, nu den 17 oktober 1988 till nya lokaler intill K-stor-marknad. Dessförinnan hade chefstjänsten innehafts av Knut Dahlqvist på vikariat 1976-1978, följd av Stig Agborg 1978-1979 och därefter Greta Hovmark, som i mars 1990 kunde överlämna ansvaret för postservice åt ca 5 800 hushåll till efterträdaren Bo Lidström.

Två minnespoststämplor, vars motiv används år efter år i Olofström.

Adressering

Jämshögsborna har upprepade gånger framfört önskemål om att få tillbaka sitt ortnamn som postadress. Hembygdsföreningen har till och med i brev uppmanat de som bor i Jämshög och Grännum att skicka in en anmälan om adressändring till posten med begäran att adressen skall kompletteras med bynamnet.

Sedan 1989 tillämpar posten en ny policy när det gäller möjligheterna att återfå tidigare postadresser. Detta kan medges under vissa betingelser men kvoteringen är tio ändringar per år. Under premiäråret återfördes bl a ortnamnet Kallinge, där posten sedan 1974 års början haft namnet Ronneby 2.

Vid följande års kvotering fick Jämshög komma med och från den 1 oktober 1990 är postadressen åter Jämshög. Övergången firades med ett särskilt arrangemang. Hembygdsföreningen lät göra ett speciellt vykort som blev mycket eftertraktat och på första dagen med den återvunna adressen bjöds Postens kunder i Jämshög på kaffe och vetebröd. Postmästare Britt-Marie Wickell hade tillsammans med sina arbetskamrater en hektisk arbetsdag.

Men redan i maj 1984 hade Jämshögsborna fått se ortens namn i en datumstämpel trots att namnet hade försvunnit som postadress i november 1971. En minnespoststämpel, som användes under tre dagar då ett Harry Martinson-symposium pågick, fick i gravyren båda namnen Jämshög och Olofström.

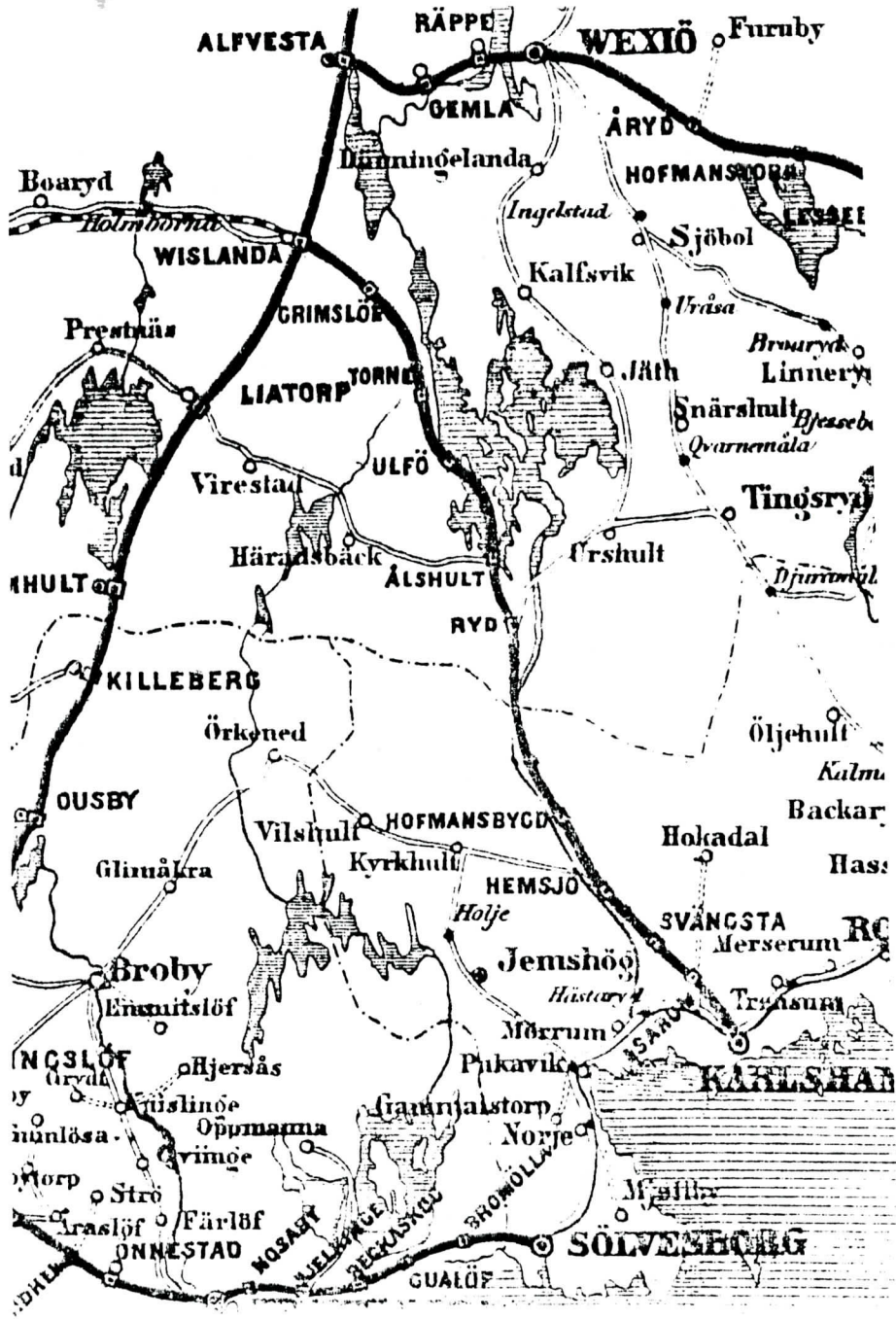

Tid: 3-6 maj

Arrangemang: Harry Martinsonsymposium i Olofström.

Arrangör: Jämshögs Folkhögskola.

Motiv: Mannen, vägen och enarna — en syntes av flera Martinsonbilder.

Utdrag ur 1877 års postkarta

BLT: 1995-08-01

”Det krävs tillstånd för vissa ärenden”

KYRKHULT

För att Postgirot-bank ska få låta sin bankverksamhet drivas av ett annat företag måste särskilda skäl föreligga och vissa säkerhetskrav vara uppfyllda.

Det säger Christina Strandman-Ullrich på finansinspektionen med anledning av att flera Post i Butik-kontor i landet måste ha extra personal närvarande för att få utföra bankärenden.

Under det senaste året har Posten tecknat avtal med olika entreprenörer i landet

som ska ta hand om postservicen i mindre orter, vilket bland annat innebär att många människor på landsbygden i dag kan gå till sin matbutik eller, som i Kyrkhult, sin cykelaffär för att hämta ett paket eller betala sina räkningar.

För att dessa så kallade Post i Butik-kontor ska få bedriva bankverksamhet, som exempelvis postgiroärenden, krävs det dock tillstånd från finansinspektionen eftersom det endast är Postgirot-bank som har rättighet att utföra betalningsförmedling.

– Ett skäl till att få tillstånd kan vara att företaget finns på landsbygden där det är

långa avstånd till andra banker, förklarar Christina Strandman-Ullrich.

Ett annat krav från finansinspektionen är att samtliga säkerhetskrav är tillgodosedda i de lokaler som ska användas för betalningsförmedling.

– Ju högre belopp som ska tillhandahållas desto större krav ställs på säkerheten i lokalen, förklarar Christina Strandman-Ullrich.

I våras ansökte Postgirot-bank om dispens för 360 olika Post i butik-kontor runt om i Sverige och finansinspektionen godkände cirka 75 av dessa.

Per M Eriksson